

te Amsterdam, aler men tot de benoeming van Dr. Palache overging, den Minister gepolst, of van hem soms een wetsvoorstel ware te wachten, dat Amsterdam onthief van de verplichting om een godgeleerde-faculteit te hebben.

Voor afschaffing van de theologische faculteiten zijn ook zij.

We zijn echter niet voor afschaffing zonder meer. We bedanken er voor ons door de ongelooften te laten gebruiken om de theologie van de openbare Universiteiten te verbannen. Men zal er ons heusch niet dankbaar voor zijn b.v. in den vorm van subsidieverleening aan bijzondere hogescholen.

We zijn alleen voor afschaffing, als die afschaffing het begin is van de afschaffing van alle faculteiten, d.w.z. als de Regeering zich gaat bewegen in de richting het Hooger Onderwijs aan het particulier initiatief over te dragen.

Men meene toch niet, dat het kwaad alleen in de theologische faculteit zit. Het zit overal. Alleen in de theologische faculteit wordt het — en dat is een voordeel — nog het gemakkelijkst ondekt.

E. W. G.

* De Christelijke Pers.

Onze Christelijke Dagbladen genieten nog lang niet den steun en de waardeering, waarop ze recht hebben.

Het zijn waarlijk niet alleen de meer eenvoudige gezinnen, waarin alleen de neutrale of quasi-neutrale krant komt.

Integendeel, indien men het eens percentsgewijze ging uitdrukken, zijn het misschien juist vooral de meer-ontwikkelde, die onze eigen bladen niet lezen.

Ge kent de redeneering. Een groote courant — „Handelsblad“ of „Rotterdammer“ — kan ik niet missen. En er nog „De Standaard“ bij te nemen, ik zou het wel willen, maar het wordt me te duur.

En het gevolg? Dat men niet alleen de principiële voorlichting, die van onze zijde gegeven wordt, niet onder oogen krijgt, maar, om slechts iets te noemen, Kamerverslagen ontvangt van de hand van menschen, die altijd een Christelijk Kabinet bestrijden, wat het ook doet.

Laten we eens aannemen, dat men werkelijk de groote courant niet missen kan en dat men er geen twee kan betalen.

Kan men dan niet twee bladen samen lezen? Men behoeft er zich heusch niet voor te schamen. Allermint in dezen tijd.

E. W. G.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Rondom de Bijbelsche treurspelen van Racine.

V.

Inhoud van de vorige artikelen: Kort overzicht van Racine's levensloop. Het mislukken van Phédre brengt een omkeer in zijn leven, doet hem het terrein van de toneelkunst verlaten en brengt hem weer terug tot de geslachtelijke gemeenschap met Port-Royal.

Twaalf jaren daarna verzoekt Mme de Maintenon hem, een toneelstuk te schrijven voor de leerlingen van het instituut Saint-Cyr. Uitwijding over Mme de Maintenon en haar verhouding tot Lodewijk XIV.

Mme de Maintenon sticht de school van Saint-Cyr voor meisjes van den armen adel en wijdt zich geheel daaraan. Op haar verzoek schrijft Racine voor de scholieren Esther. De voorstellingen zijn een groot succes.

Tusschen den Ahasverus van den Bijbel en dien van Racine is een groot onderscheid, dat eenmaal voorkomt in het feit, dat de „klassieke“ kunst zich niet inslaat met de locale kleur.

De kooren van Esther vormen een lyrisch element in het treurspel. Schaarschte van lyrische poëzie in de XVIIIe eeuw. Oorzaak: de grootheid van een tijdperk is de objectiviteit. De opvoeringen van Esther brengen zooveel wereldsche dingen in de school van Saint-Cyr, dat de stichteres besluit, voortaan dergelijke voorstellingen in allen eenvoud te doen plaats vinden.

Racine maakt van Athalia de hoofdfiguur van zijn tweede tragedie. Haar moordlust geeft hij een betrekkelijk „nobele“ motivering, die van weerwraak en haat. De antagonist is dit stuk is Jojada, de tritagonist Abner. Analyse van het stuk.

In het derde bedrijf gaat de actie van de protagonist evenwijdig met die van den antagonist voort. De spanning neemt toe. Mathan komt uit naam van zijn gebiedster het kind als gijzelaar opeischen. De hoogepriester jaagt hem weg. Josabeth weelaagt over de gevaren, die haar pleegkind bedreigen, maar Jojada vindt er juist een reden in, om zijn voornemen te verhaasten en den jongen prins juist nu tot koning te laten uitroepen in den tempel.

Het vierde bedrijf houdt denzelfden evenwijdigen gang, maar de actie verbreedt zich, terwijl de spanning toeneemt. Athalia doet het beleg slaan om den tempel, sluit Abner, den eenigen vriend, dien Jojada in haar gevolg had, in de boeien, omdat ze hem begint te wantrouwen. Aan den anderen kant gaat Jojada voort met zijn plan ten uitvoer te brengen en vertoont den jongen koning aan de priesters en levieten.

Het laatste bedrijf is fel bewogen: Het begint met de onverwachte verschijning van Abner, die door Athalia uit zijn boeien is bevrijd,

DOOR AMERIKA.

IV.

Op de Berengaria.

Eigenlijk behoort het volgende nog thuis in mijn vorigen brief.

Want in mijn schrijven ben ik nog steeds op den overtocht.

Toch heb ik er voor het gemak maar een nieuw opschrift boven geplaatst.

Ik had passage genomen op de „Berengaria“, het grootste schip van de Cunard-Lijn. Als ik mij niet vergis, zal de in aanbouw zijnde „Statendam“ van de Holland-Amerika-Lijn 40.000 ton meten. De „Berengaria“ heeft er 52.000. Wie in een onzer havens de schepen van 30.000 ton heeft gezien en zich verwonderd heeft over de inrichting er van, kan er zich eenigszins een voorstelling van vormen hoe de „Berengaria“ er uitziet en wat zij alzoo in zich bergt. Zo gelijkt naar het aantal passagiers, dat zij vervoert, een drijvend dorp, maar naar den aard van haar tijdelijke bewoners en de weelde, die zij hun biedt, een moderne stad. Zij mag een wonder van scheepbouwkunst heeten. Doch de eer daarvan komt niet toe aan de Engelschen, ook niet aan de Amerikanen, maar aan de Duitschers. De „Berengaria“ toch is de ongedoopte „Vaterland“.

Een machtigen indruk maakte zij toen zij daar op de reede van Cherbourg lag. Zij was van Southampton overgestoken, maar vaart de haven van Cherbourg niet binnen. Een tender brengt de passagiers, die uit de richting van Parijs komen, naar de „Berengaria“.

En als men dan van het kleine schip af den zeekoloss nader, hoort men links en rechts uitroepen van verbazing. Eindelijk klemt ons scheepje zich met touwen aan den reus vast. We zien tegen den scheepswand van de „Berengaria“ op als tegen een rots van metaal. Daar gaat het lichaam van den kolos open. Door een paar luiken (op zichzelf respectabele stalen kluisdeuren) glippen passagiers en porteurs met de bagage naar binnen. De kolos eet ze op, maar verroert geen vin. De menschjes werken en zwoegen tegen de metalen ribben van het zeemonster naar omhoog. Sommigen wachten beneden tot een slokbeweging van de lift hen naar boven zuigt. Ieder zoekt zijn plaats, de een in het warme ingewand, de ander op het witte bovenlijf van het monster. Dan gilt het zijn ongeduld uit.

ten einde te kunnen dienen als parlementair tusschen haar en den hoogepriester. In naam van de koningin komt hij met een vredesvoorstel. Ziehier op welke voorwaarden de vrede kan worden verkregen: de koningin eischt den knaap op en maakt tevens aanspraak op een schat, die volgens geruchten in den tempel verborgen moet zijn. Jojada antwoordt, dat de knaap en de schat beiden ter beschikking van de koningin zijn, maar dat deze in eigen persoon, en vergezeld van slechts enkelen ze moet komen halen. De hoogepriester speculeert op de dubbele betekenissen die trësor, schat, kan hebben. Het kind, de spruit Davids, is immers een kostbaar kleinood tevens. Abner, die tot het laatste toe onwetende blijft omtrent de identiteit van het priesterknaapje, brengt goedgelovig deze boodschap woordelijk aan zijn meesteres over en zoo ziet men deze in den tempel verschijnen. Oogenblikkelijk merkt zij, dat ze bedrogen is. Zij wil terug om haar Tyriërs te roepen, maar vindt den toegang tot de tempelpoort versperd. Wel gaat de schaar priesters en levieten uiteen, maar om een leviet door te laten, die met luider stemme verkondigt, dat de vreemde horden, met panischen schrik bevangen, van voor den tempel zijn wegevlucht. Athalia, ziende dat voor haar alle hoop op behoud is vervlogen, erkent, dat ze overwonnen is. Met een variant op de bekende woorden, die zoo menigmaal Julianus den Afvallige in den mond zijn gegeven, doet Racine haar zeggen:

Dieu des Juifs, tu l'emportes...

Maar, in stede van zich te onderwerpen, trotseert zij den toorn Gods en, in den persoon van den jongen koning, dien haar oogen aanschouwen, vervloekt zij al degenen, die iets van doen hebben met den God der Joden.

Men zal bij het lezen van dit schema weinig vermoeden den fierden gang van het stuk. Van het begin tot het einde houdt het de aandacht gevangen en nergens verlaat ons de gedachte aan de geestelijke kern van de actie, de Gods-gedachte zich openbarende in de lotgevallen van Israël en daarmee in die van het gansche menschedom.

Menigeen heeft wellicht bij de lezing van het schema de zwakke plek van het treurspel aangevoeld. Het is de dubbelzinnigheid, — een ander woord is er moeilijk voor te vinden — waarmee de hoogepriester Athalia in den tempel lokt.

Nu de dichter de figuur der koningin zoo niet sympathiek, dan toch achtenswaardig heeft voorgesteld, is een dergelijk middel tegenover haar niet geoorloofd, en evenmin is het te rechtvaardigen, dat een man als Jojada, een geloofsheid, zich er van bedient.

Het gemaakt weer in beweging. En met souvereine minachting voor wat achter ligt steekt het snuivend zijn kop in de golven en met vorstelijke waardigheid glijdt het over de ietwat ruige zee.

Den volgenden morgen maakte ik al dadelijk kennis met iets, wat naar ik geloof, typisch Amerikaans is. Ik heb gedurende heel mijn verblijf in Amerika telkens weer hooren noemen het woord: „exercise“. Daaronder verstaat men: lichaamsbeweging. Tot in den Mormoonschen boekwinkel in Utah toe leest gij het met reclameletter op sprekende boekomslagen.

En hoe men die „exercise“ opvatte, was aan boord reeds merkbaar. Als gij opstaat en vóór het ontbijt den neus eens in den wind steekt, ziet gij daar dames en heeren hollen over het wandeldak. Zij suggereeren zichzelf gedurig tot full speed. Geen raspaard zou het draven hun kunnen verbeteren. Dat duurt ongeveer een half uur à drie kwartier. Na het ontbijt beginnen de langslapers den wedloop. Dat herhaalt zich een paar keer 's daags.

Op zichzelf komt gij deze lichaamsbeweging niet anders dan prijzen. De maaltijden bieden een overstelpend overvloed van spijzen. Slechts weinigen kennen zooveel zelfbedwang, dat zij de maat, die zij zich aan den huiselijken disch aanleggen, aan boord niet te zeer overschrijden. Zij verontschuldigen zich met de hongerwekkende kracht van de zeelucht. Toch sprak ik er, die zulk een zeereis maken om eens een poos lang coëteus te kunnen dineeren. En als zij hun overdadigheid er niet een beetje uitliepen, zou de vetvorming de dichtgroeiing niet onbedenklijk in de hand werken.

Toch zit er achter die harddraverij, naar ik later zou merken, nog wat meer. In zekeren zin spreekt daarin het Amerikaansche geweten zich uit. Welk een groote plaats gymnastiek en sport in het Amerikaansche leven ook inneemt, toch staat de Amerikaan voor een aanmerkelijk dagelijksch deficit aan lichaamsbeweging. Hij zit als in zijn auto vastgekleefd. Voor een loopje van een half uur haalt hij zijn auto uit de garage. Doet hij dat om tijd te winnen? Soms, maar niet altijd. Hij zal het u toegeven, dat er meestal wel een wandelingetje af kan, maar hij is het loopen ontwend.

Daarom tamboeren de dokters zoo op „exercise“. Daarbij keuren zij over het algemeen wandelen af. Men moet er meer vaart achter zetten. Het moet met de loopas gaan. Of hun raad veel uitwerkt? Misschien wel bij menschen, wier gezondheid ernstig heeft geleden onder het gemis aan lichamelijke beweging. Doch de anderen wippen

Het stuk, dat kwaliteiten genoeg bezat om Esther ver in de schaduw te stellen, had, bij de enkele opvoeringen te Saint-Cyr, ongeveer geen succes. De oorzaak van deze mislukking moet niet gezocht worden in de fout, die Jojada begaat, maar louter en alleen in het feit, dat er bij de opvoeringen geen sprake was van costumeering of decors. Het is natuurlijk niet omdat de koning met de enkelen, die zijn gevolg uitmaakten, niet hoog genoeg stonden om Racine's verzen mooi te vinden en getroffen te worden door de schoone structuur van dit treurspel ook al werd dit gespeeld in de grootste soberheid en zonder enig uiterlijk vertoon. Maar de meisjes hadden de costuums noodig om goed in hare rollen te komen en die met geestdrift te spelen. Hoe onherkenbaarder de jonge speler is, met des te meer vrijmoedigheid komt hij voor het voetlicht. Als men dan ook op een partijtje of schoolavondje de jongelui laat grimeeren, een pruik opzetten en ze door een of andere costumier laat uitdossen, geschiedt zulks niet altijd, zooals wel eens beweerd wordt, uit zucht naar wereldgelijkvormigheid, maar alleen omdat het goede spel van de vermomming vrijwel afhankelijk is. Het schmink, de opgeplakte wenkbrauwen, het klatergoud en het fluweel werken als een pantser, waarachter het jonge hart rustiger klopt.

Racine heeft het mislukken van zijn stuk waarschijnlijk niet aan een betrekkelijk zoo onschuldige oorzaak toegeschreven. In zijn hyper-gevoelheid zag hij maar één ding: zijn schoon treurspel, waarin hij al zijn dramatisch genie had uitgestort had niet vermocht den koning te behagen. Geen enkel compliment had de stroeve lippen van den aangebedene overschreden. Dat was voldoende, om den dichter tot in het diepst van zijn ziel te schokken en te grieven. Hij verbood onmiddellijk, dat het stuk ooit meer zou opgevoerd worden, en liet kort daarop dezelfde bepaling in zijn testament opnemen.

Men heeft zich, natuurlijk, aan Racine's uitersten wil even weinig gestoord als aan die van Toetankamon. Een dertigtal jaren na zijn dood reeds werd Athalia op de planken gebracht. Het succes was er ineens. En sedert is het vele honderden malen gespeeld en altijd weet het nieuwe scharen — niet alleen van scholieren en vreemdelingen *) — te trekken en te boeien.

MARMEISTEIN.

*) Voor wie in, Parijs bijvoorebeeld, afzonderlijke matinee's worden georganiseerd. Men speelt uitsluitend „klassieke“ stukken. De stadsschoolburg te Amsterdam geeft eveneens, wel allermint voor het „uitgaand“ publiek, maar in hoofdzaak voor scholieren, elken Nieuwjaarsdag Vondels „Gisbrecht van Amstel“.

om den ik moest tijk houe gemak Natu zijn er i deel var later.

Dit al dek zich maar he voornem die den gingen, en werd ondersch de, nat over hu kijken.

Of dit strijd is?

Ongeto Amerika stout be afgewerk ik zal de aand

De vol in, dat brengen, vergeten.

De An kero hoo genoemd, als nerge Het A

Toch is menigeen dat is he in het b over te l meer zijn conservati die als g diept hij

Doch v Een tw Men be

zijn om te roem stel het niet w

Daarom den oeen tweede en streng gel Het is meenschaf De stoor zeker.

Zij staan de tweede de derde, ten het o

En de f lijk hij ne Het lijk

Zij schij mosfeer, d te voelen.

De verv dergaat en dere alle broederings invloed.

Zoo noo Hoe zit Schept z heerlijk?

Met deze Wat aan is de gods

Of liever van passag Dan kom der, zonde

Maar da in den got in deze l

openbaar. Toch lag Of hij ha

Maar dan dit voorset

Alles is lens te spa Van een

Men kree te hooren. Een ooge

druk van d Prayer-hook voorgezegd nagebeden.

Evenwel van alle an Hoe arm

Wijze God v De krach ervaren.